

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

והא מן מאכל עמנו נדר. ואמאי אסור להשאילו נפה והני למו מאכל
יניחו: הנאה מאכלך עלי. יהא אסור: ואימא. מאי הנאת מאכלך
שלא ילעוס חיטין שלו ויתן על גבי מכתו והיינו נמי הנאת מאכלך
ואכתי אמאי לא ישאלנו נפה וכברה: המציאה לידי מאכלך עלי.

(א) [לעיל לב: ושם נסמן],
(ב) תרומות ק"ז: (א) [ב"ק
נח. כ"ב ע"ג], (ד) [תמכות
קח. ט"ז ע"ג], (ה) [י"ל ועוד
ליראות], (ו) [ל' והמדי,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שוקל וכו'
כלום הס"ד ואח"כ צ"ל
פיסקא גמ' ואח"כ מ"ה
מדקמי וכו' בדמס שמש
אלמא כצ"ל והדי':

תוספות

אימא שלא ילעוס חיטין.
משום הנאת מאכל
לפיכחן ואפי' מחטין
של מדיד עמנו: ושבעת
להראות בו. כהמשע שער
בבית המשטה וע"י קי יתנו
לו מנה יפה: מאן תנא
אמר רבא ר"א ר"א. ואת
תנן מנה זימנא ביהש
ר"א וי"ל דמנח הך דהכח
מדקמק לעיל דאחי כר"א
דאי לאו הוה מוקמינן
ליה בצחר דכ"ע ולק
מדקמק הכה מיפסא:

ונפה וכברה מציא מאכלו למאכל
ולחכי לא ישאלנו לו: אפי' שק וכו'
ואפי' אנא בעמא. של מדיד אסור
למודר ליתן צה פירות דנאה המציאה
לידי מאכל הוא אסור: כוס לרכוז
עליו. לילך לבית המשטה: או טבעת
ליראוס צה. בבית המשטה כדי
שיהגו צו כבוד והיינו הנאה: מיפסק
ומיזל בארעיה. שהולך דרך קרקעו
לבית המשטה ומנקר דרכו: מהו.
מני הוי הנאה המציאה לידי מאכל
ככל הני אז לא: לריבא נמימ. דשרי
הא ליכא הנאה כלל: וקמי משאילו.
וש"מ דשרי: לא לעולם. אפי' שלא
ליראוס צה. ובדין הוא ללא היה כריך
למיני משאילו: אלמא אידי וכו'.
ומהא ליכא למשמע מיניה: בתנאי'
מקום שמשכירין. שנהגין להשאיל כל
אלו הדברים על ידי שכירות אסור
למדיר להשאילו דכיון שנהגים
להשכיר מיחוי כהנאה המציאה לידי
מאכל ואסור: גמ' מכלל דרישא.
דקמי לא ישאלנו נפה וכברה הוי
אפי' שאין משכירין כלומר שאין
נוהגין להשאיל בשכירות אפי' דלא
הוי הנאה גמורה דכיון שאין משכירין
מאי קא מהני ליה אם זה לא ישאלנו
שכנו אחר משאילו בחנם שהרי מקום
שאין משכירין הוא: מאן תנא.
דאפילו הכי אסור: ר' אליעזר

אינשי אסור צמודר הנאה אכל רבנן דפליגי עליה סברי דכל היכא
דלא אסר עליו אלא הנאתו כה"ג לא מקרי הנאה דכיון דמדיד ללא
קפדי צה אינשי הוא אין זה קרוי נהנה מחזירו. ואם תאמר דהכא
משמע דדריסת הרגל לא קפדי אינשי ומש"ה שרו רבנן ואילו צה'
חוקת הצמים (ב"ב דף טז:): אמרינן

גבי אלו דברים שאין להם חוקה
ואמרינן הכא צחרר של לא שותפין
עסקינן להעמדה כדי לא קפדי
אלמא דוקא שותפין הוא דלא קפדי
הא אינשי דעלמא קפדי וכיון שכן
לימסר אפילו לרבנן. תירך הרמב"ן
ז"ל דהעמדה דאמר התם היינו
להתעבד ולניש צחרר דומיא דהעמדה
צחמה דמתן התם צמתי' [ע"ס]. וכי הא
גוונא הוא דאמר דדוקא שותפין לא
קפדי הא אינשי דעלמא קפדי אכל
הכא דדריסת הרגל בעלמא עסקינן
דהיינו לעצור דרך חכרו ולא להתעבד
ע"ס וכזה"ג אפי' אינשי דעלמא דלא
שותפין לא קפדי ומש"ה שרו רבנן:
ולענין הלכה פסק הרמב"ן ז"ל כר'
אליעזר דאמר ויתור אסור כיון דקסתם
לן תנא הכא כותמיה ועוד דסוגיין
דפי' השותפין שנדרו [לוקמן מת]. כוותיה
זולא. אכל ר"ח ז"ל תבז צפרק חוקת
הצמים [גב'ן] אלו דברים שאין להם
חוקה דלית הלכתא כרבי אליעזר וכן
דעת ר"ת ז"ל: והא מן מאכל נדר.
וכיון שאין למה יאסר: דאמר הנאה
מאכלך עלי. דכיון דלך לשכירי ואמר
הנאת המאכל הרי אסר על עמלו כל
מה שגורם אותו וקרי ליה מאכלך משום
דבגרמת הנאה שלו הוא מתוקן והוה
סקלך דעתך הכי דאי לא מאי מיקרי

היא. אכל סופה דקמי מקום שמשכירין אסור דברי הכל היא
דנאה גמורה היא: בתנאי' שוקל לו אם שקלו. המדיר יכול
ליתן בשכירו מחלית השקל שנותני לתרומת הלשכה ויכול לפרוע
חובו ואין מהנה לו כלום (ב). מדקמי פורע חובו אלמא לא מהני
ליה מנכסיו דהא לא יחייב ליה צדים ממש: גמ' אלמא אצרוחי ארי
בעלמא הוא. שמבריך חובו מעליו ושרי: מאן תנא. דאצרוחי שרי:
דברי

הנאת מאכל: ואימא שלא ילעוס חיטים ויתן על גבי מכתו.
דנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עמנו ולאסור
אפי' הנאת המאכל אחר הנאת מאכלך ואכתי לישתרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דכזה"ג
אסור בין בעלמא ניהו על גבי מכתו בין בפניה בין בצברה. ואין
נוח לי דכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטים
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל

אין אסור אלא באכילה בצד ומותר בכל דבר אחר אחר הנאת
לשאלו ממנו נפה וכברה שרי אמר הנאה המציאה לידי מאכל עלי אסור באכילה ופירות נפה וכברה מיהו ללעוס חיטין וליתן על גבי
מכתו שרי. כך נראה צעני: שק להציא עליו פירות וכו' הנאה המציאה לידי מאכל הוא. דלא תימא לא מקריא הנאה המציאה לידי מאכל
אלא לתקן המאכל בנפה וכברה אכל להציא אליו המאכל בצד צק ותמור שרי קמ"ל רב פפא: אנא. כל: כוס לרכוז עליו וטבעת ליראוס
צה מיפסק ומיזל בארעיה מאי. דמי אמרינן נהי דהקרבא המאכל אליו מקרי הנאה המציאה לידי מאכל אפי' הכי להקריב עמנו למאכל
כמופסק ומיזל בארעיה כדי שיהיה שם מהרה לאו הנאה המציאה לידי מאכל היא דשאני התם שעשה במאכל עמנו וכן נמי כוס לרכוז
עליו (א) ליראות צה כדי שיראה כהדם חשוב כשירכזו על סוס ותהא טבעת על ידו ובשכילו זה יתנו לו מנה יפה כי האי גוונא גרמא בעלמא הוא:
אינימא שלא ליראוס צה לריבא נמימ. דשרי צמודר מאכל כיון דאין משכירין כיוצא בהן פשיטא אלא לאו אפילו ליראות צהן וקמי
משאילו אלמא גרמא דמאכל שרי. וכל הני דבעי רב פפא גרמא בעלמא ניהו: אידי דקמי רישא לא ישאלנו. לאשמועינן דנפה וכברה כלים
שעושין בהם אוכל נפש הן וכמו שפירשתי צממתנו תנא סופה משאילו: ולענין הלכה בעיא דרב פפא לא איפשיטא הלכה נקיטין צה
לחומר: מקום שמשכירין כיוצא בהן אסור. אפי' צמודר מאכל דהא מודר מאכל דמתני' הא מוקמינן לידי בגמרא צאומר הנאה
המציאה לידי מאכל עלי והני כיון דרגילין להשכירין וזה משאילו צלם שרר הנאה המציאה לידי מאכל היא שיהי דמיה ששכירות שמתל לו
יקח מאכל: גמ' מכלל דרישא. דהיינו לא ישאלנו נפה וכברה אף על פי שפא גרמא בעלמא ניהו: אידי דקמי רישא לא ישאלנו. לאשמועינן דנפה וכברה כלים
בנפה וכברה: בתנאי' שוקל לו אם שקלו. המדיר למודר וכן פורע לו חובו. וצממתו מפרש טעמא: ומחוי לו אצידסו. דלא מידי יהיב
ליה אלא מידעם דנפשיה קמהדר ליה: מקום שנטועים עליה שר. דהיינו אם היה מחזיר בטל מן הסלע דכדי האי גוונא מחייב צעל
אצידה ליתן לו שר כדליתא דאלו מליאות (ב"ב דף טז:): ספול הנאה להקדש. אם אין מחזיר רואה לקבל השכר יתנו מודר להקדש שאילו היה
מוחל לו מדיר נמא מנהו: גמ' אלמא אצרוחי ארי בעלמא הוא ושרי. אשוקל לו שקלו ופורע לו חובו קאי דלהכי שרי משום דלאו מידי
יהיב ליה אלא שמסקל המלוה מעליו. ומש"ה נמי שוקל לו שקלו דהא לא מהני בדלאו הכי יש לו חלק בקרבנות צבור כדתנן [תמכות קח. ב"ב מת].

הנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עמנו ולאסור
אפי' הנאת המאכל אחר הנאת מאכלך ואכתי לישתרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דכזה"ג
אסור בין בעלמא ניהו על גבי מכתו בין בפניה בין בצברה. ואין
נוח לי דכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטים
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל
דנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עמנו ולאסור
אפי' הנאת המאכל אחר הנאת מאכלך ואכתי לישתרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דכזה"ג
אסור בין בעלמא ניהו על גבי מכתו בין בפניה בין בצברה. ואין
נוח לי דכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטים
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל
דנאת מאכל לא משמע אלא שלא ינהה מגוף המאכל עמנו ולאסור
אפי' הנאת המאכל אחר הנאת מאכלך ואכתי לישתרי: אמר רבא
באומר הנאה המציאה לידי מאכל עלי. איכא מאן דאמר דכזה"ג
אסור בין בעלמא ניהו על גבי מכתו בין בפניה בין בצברה. ואין
נוח לי דכלל הנאה המציאה לידי מאכל לא משמע נתינת חטים
לעוסין ע"ג מכתו. אלא הכי הוי פסקא דמילתא דאי נדר ממאכל

ב א ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ
מנה' דברים הא' ב' צ'
קמא לאון רבז טו"ע י"ד
סי' רכא ט"ף א'
ג' ר' ז' מ"י פ"ו ע'ם ה"ל'
ו"פ"ו ה"ל א' סמנ' ע"ס
טור ש"ע ע"ס פ"ב ג':

פירוש הרא"ש

והא מן מאכל נדר.
דמשמע דוקא אוכל נפש:
אימא שלא ילעוס חיטין
על בבתו. דרפואה למכה
היא דמתן צפרק [שני
דפסחים] (ר' ע"ג): לא
ילעוס חטים ויתן
על גבי מכתו מפני שהם
ממנות דנאה מאכלך
משמע שהוא הנאה מגוף
המאכל כולו כליה: הנאה
המביאה לידי מאכל עלי.
היינו תקון או דבר שיכול
לקנות בו חובו: שק
להביא בו פירות בו.
דלא מימא דוקא תקון
מאכל קמ"ל דהך נמי
מקרי הנאה המציאה לידי
מאכל: כוס לרכוז עלי.
לבית המשטה: ושבעת
להראות בה. כדי שיכירנה
האוסין לו מנת: מיפסק
וביזל בארעיה. לקרבי דרכו
ליך לבית המשטה: ואידי
דחנא רישא לא ישאלנו.
דלא מימא דוקא שפוד
וקדשה: בתנאי' מקום
שמשכירין כיוצא בהן
אסור. דכיון דלך לשכירי
כיוצא בהו וכו' מוחל לו
השכירות צאתן הדמים
הוא יכול לקנות אוכל
נפש והוא הדין מהנאה
המציאה לידי מאכל: גמ'
מכלל דרישא אפי' שאין
משכירין. כלים שעושין
בהם אוכל נפש למודר
ממנו [מאכל]: מתנאי'
שוקל לו שקלו. מחיתו
השקל חייב כל אחד
מישאל כל ענה לזוכר
קרינת צבור (א) והמודר
יכול לקבל בשכירו דמנהו
בעלמא הוא דעבד ואין
דנו כפוער שאר חובותיו:
ושפורע חובו. בגמרא מפרש
לה: ובחזרו לו אבותו.
בגמרא מפרש לה: הפול
האח להקדש. שאין יכול
לעבדו שאו היה הנה ממנו
אין יתנו להקדש לפי
שארש עליו הנאתו להקדש
הלך כל הנאה הצאה לידי
ממנו הקדש הוא אלא מני
להליכה לים המלח דלאו
כל כמנייה להפקיד להקדש
והיינו דדייק מהבא בגמרא
דש מעילה בקומות:
גמ' אלמא אצרוחי ארי
בעלמא הוא. הפוער חובו
אל מחזרו חשוב כמכירת
אחי מזכר חזרו שאחי
חייב ליתן לו על זה שער
דליתא צפרק היכוס אמן
לדיר [ב"ק מת]. פוער חובו
מני אינו חייב לשלם ומחיל
לו דאי לא מנא מהנהו: